

אוניברסיטת בר-אילן

האם דיסקציה התפתחותית נובעת מלקות חזותית-קשבית?
עדויות ממשימות זיהוי חזותי של מחרוזות סמלים

מיכל איסר

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך
בבית הספר לחינוך, של אוניברסיטת בר-אילן

תקציר

בשנים האחרונות נתגלו חילוקי דעות בנוגע להשערה שלפיה דיסלקציה התפתחותית נגרמת כתוצאה מלקות חזותית-קשבית. כדי לבדוק השערה זו, ללא מעורבות של יכולות פונולוגיות, חוקרים בחנו את יכולתם של נבדקים עם דיסלקציה לזהות מחרוזות של סמלים חזותיים לא מוכרים. תוצאות המחקרים לא היו חד משמעיות: בחלק מהמחקרים נבדקים עם דיסלקציה הפגינו ביצועים נחותים מאלו של קוראים תקינים, ואילו במחקרים אחרים ביצועיהם של נבדקים עם דיסלקציה היו שווים לאלו של קוראים תקינים. המחקר הנוכחי בחן ארבעה הבדלים מתודולוגיים שנמצאו בין שתי קבוצות המחקרים אשר עשויים להיות המקור לסתירה בממצאים. בעזרת שני ניסויים בחנו האם הלקות החזותית-קשבית של קוראים עם דיסלקציה היא (א) ספציפית לזיהוי גלובלי של מחרוזות של סמלים (ללא קושי בזיהוי לוקאלי של סמל בודד בתוך המחרוזת), ו/או (ב) ספציפית לזיהוי המיקום של הסמלים בתוך מחרוזת (ללא קושי בזיהוי הזוהות של הסמלים). כמו כן בדקנו האם הלקות נחשפת רק תחת עומס קשבי רב כאשר (ג) הסמלים במחרוזת הם בעלי רמת מובחנות נמוכה, ו/או (ד) משך הצגתם הוא קצר. בנוסף לכך, במחקר זה נבחן האם קוראים עם דיסלקציה אשר אינם סובלים מהפרעת קשב אכן סובלים מלקות חזותית-קשבית. מחקרים קודמים לא בחנו ולא שללו את קיומה של הפרעת קשב אצל נבדקים עם דיסלקציה, על אף שידוע ששתי לקויות אלו מופיעות יחד בשכיחות גבוהה יחסית, ושהיכולת לשמור על קשב וריכוז לזמן רב ממלאת תפקיד משמעותי במטלות הזיהוי החזותיות הללו. במחקר הנוכחי לא נמצאו הבדלים בין ביצועיהם של נבדקים עם דיסלקציה ונבדקים תקינים בשמונה גרסאות שונות של מטלת הזיהוי החזותית. ממצאים אלה מצביעים על כך שנבדקים עם דיסלקציה 'טהורה' (ללא הפרעת קשב) לא סובלים מלקות חזותית-קשבית.